



Strategische agenda P10

2015-2017

1 Analyse

1.1 Inleiding

In 2008 is de P10 opgericht met als hoofddoel het delen van kennis en het uitwisselen van ervaringen door tien grote plattelandsgemeenten met veel kernen, zonder stedelijke kern en met een groot oppervlak.

Sinds 2012 bestaat de P10 uit elf leden zijnde: Hollands Kroon (Noord-Holland), Opsterland (Friesland), Ooststellingwerf (Friesland), Westerveld (Drenthe), Aa en Hunze (Drenthe), Borger-Odoorn (Drenthe), Berkelland (Gelderland), Bronckhorst (Gelderland), Hulst (Zeeland), Sluis (Zeeland) en Schouwen-Duiveland (Zeeland).



In 2011 besloot de P10 om een tweeledig karakter te hebben gericht op kennis en ervaring delen en op gesprekspartner en belangenbehartiging richting VNG, provincies, rijk, EU en niet-overheidspartijen actief op het platteland.

1.2 Karakter plattelandsgemeenten P10

De P10 gemeenten hebben een relatief groot grondoppervlakte met daarin veel (kleinere) kernen. Een grote hoofdkern ontbreekt. Eind 2013 concludeerde Ape onderzoek & advies in opdracht van de P10 in het rapport *Typisch P10* dat deze gemeenten met recht grote plattelandsgemeenten zijn. De lage bevolkingsdichtheid (eenzesde van het Nederlands gemiddelde) en geringe verstedelijking (een negende van het gemiddelde) zijn typerend en houden verband met andere typerende kenmerken zoals de grote afstand tot voorzieningen.

Een van de grootste kwaliteiten van het platteland is dat dit de laatste gebiedjes van Nederland zijn met echt rust, ruimte en groen. Er is hier ruimte voor natuur, recreatie langs kleine kernen en ruimte voor ruimte-extensieve bedrijvigheid, maar ook ruimte voor de toenemende trend van co-werkers (in stad en op platteland).

Het aantal zorg-, welzijn en leefbaarheidsvoorzieningen kent een proces van opschaling. De kleine voorzieningen verdwijnen. Tegelijkertijd is er een trend van bewonersgroepen die op een alternatieve wijze voorzieningen overneemt. De reistijd naar de (huis)arts is groter. En de zorg zonder verblijf is lager dan in andere gemeenten. Bereikbaarheid wordt in deze gebieden belangrijker dan nabijheid. Niet alle voorzieningen zijn in de eigen gemeenten aanwezig. Het aantal breedbandverbindingen loopt sterk achter op de rest van Nederland.

Uit dit onderzoek en ander onderzoeksmateriaal (o.a. www.waarstaatjegemeente.nl, trendverkenning Alterra, Kennisplatform Demografische Transitie) blijkt dat de P10 maar op een paar kenmerken afwijkt van andere plattelandsgemeenten. Er wonen relatief weinig mensen tussen de 20 en 40 jaar en de P10 is relatief vergrijsd. Er is een relatief minder hoog opleidingsniveau en een relatief lager gemiddeld inkomen. Vergelijken met de G32 zijn er meer paren en minder alleenstaanden. De meeste banen zijn in de (conjunctuurgevoelige) horeca, handel en zorg. Op veel aspecten verschilt de P10 niet van andere plattelandsgemeenten, maar wel van stedelijke gebieden als de G32 (zoals WAO, bijstand, jeugdproblematiek). In vergelijking met andere plattelandsgebieden komen demografische veranderingen, zoals krimp van de bevolking, wel harder en meer zichtbaar aan. Als voorzieningen verdwijnen en naar grotere kernen trekken, verdwijnen die voorzieningen daarmee vaak uit de P10 gemeenten zelf. Dit heeft meer effect op de bereikbaarheid voor de inwoners en recreanten dan bij de gemiddelde plattelandsgemeente waar wel een grote kern aanwezig is.

Tot slot blijkt uit divers onderzoek dat veel financiële verdelingsmechanisme gebaseerd zijn op gebieden met een hoge bevolkingsdichtheid en een hoge verstedelijkingsgraad. Ook regelgeving gaat vaak uit van minder hectares en meer van inwonertal en kijkt daarmee niet altijd naar de effecten van kwaliteit en bereikbaarheid. En dat terwijl P10 relatief meer kosten hebben, doordat zij door de uitgestrektheid en dunbevolktheid relatief veel riolering, meer lokale wegen, meer leerlingvervoer, meer onderhoud groen, meer breedband / glasvezel, kleinere scholen etc. hebben.

1.3 Wanneer is een maatschappelijk vraagstuk typisch P10?

Om slagvaardig, effectief en overtuigend te kunnen opereren in lobby en kennisontwikkeling is focus in activiteiten van groot belang. In communicatie uitingen naar buiten van de P10 (website, jaarplan, vertegenwoordiging in andere netwerken / overheden, aansprekende beelden van wonen, werken en leven op platteland) moet duidelijk zijn voor welke onderwerpen de P10 staat. De P10 heeft twee redenen waarom zij met maatschappelijke vraagstukken aan de slag gaat.

1. De P10 pakt maatschappelijke vraagstukken op die - doordat een gemeente een groot grondgebied heeft met relatief weinig inwoners en bedrijven en / of een alleen kleine kernen - een ander effect hebben op bewoners, burgers en recreanten dan in de gemiddelde plattelandsgemeente.
2. De P10 pakt een maatschappelijk vraagstuk op die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de stad doordat voor deze ontwikkeling gemeente met relatief veel grond (weinig verstedelijkt; lage inwonersdichtheid, uitgestrekt gebied) nodig is of een omgeving met kleine kernen.

Uniek in de afweging is steeds de lage bevolkingsdichtheid en / of de afwezigheid van een grote kern.

Dit betekent tegelijkertijd dat de P10 niet alle krimpvraagstukken, alle gemeentelijke vraagstukken of alle plattelandsgemeenten oppakt. Alleen wanneer het vraagstuk een ander en verdergaand effect heeft door lage bevolkingsdichtheid of door een lage verstedelijkingsgraad, belandt het onderwerp op de P10 agenda. Bij plattelandsvraagstukken kan de P10 toch in het “gat” springen als zij merkt dat geen andere speler (VNG, Landelijke Vereniging van Kleine Kernen) dit urgente maatschappelijke thema oppakt.

2 Strategische agenda

2.1 Maatschappelijke thema's in de P10

Aantrekkelijk platteland

Om goed te wonen, leven en werken in relatief dunbevolkte gebieden met alleen kleine kernen is het nodig dat het platteland aantrekkelijk is en blijft. In deze gebieden zijn beperkte (zorg)voorzieningen en veiligheidsvoorzieningen, maar is wel kwaliteit en bereikbaarheid nodig.

Dat betekent dat dunbevolkte gebieden met kleine kernen snel internet en volledige dekking van mobiele telefonie voor alle inwoners, bedrijven en recreanten als basisvoorziening nodig hebben voor een goed functionerende economie en recreatie, maar ook voor het bieden van basisveiligheid voor iedereen.

Dat betekent ook dat voorzieningen bereikbaar moeten zijn, waarbij bereikbaarheid belangrijker is dan nabijheid en digitale bereikbaarheid hier een grote rol in kan spelen. P10 gemeenten ontwikkelen zorg op maat en een beeld voor primaire voorzieningen.

Tot slot is het juist in deze gebieden nodig dat bewoners (alle vier de generaties) optimaal zelf zaken kunnen organiseren en zich al dan niet als vrijwilliger kunnen inzetten.

Maatwerk platteland

Maatwerk voor P10 plattelandsgemeenten bestaat uit financieel maatwerk en maatwerk in regelgeving. Door de uitgestrektheid en de dunbevolktheid zijn kosten voor gemeenten, maar ook voor andere partijen als nutsbedrijven, zorgpartijen, vervoersorganisaties e.d. hoger. Die kosten kunnen omlaag voor gemeenten, andere partijen, maar juist ook voor de bewoners, bedrijven en recreanten, zodat je wonen in dunbevolkte gebieden met kleine kernen niet onnodig belast. Ook de regelgeving kan in deze gebieden slimmer en experimenteler ingericht worden, zodat financieringsstromen van bijvoorbeeld vervoer (denk aan WMO, gehandicapten, leerlingen, maar ook pakketjesvervoer) gecombineerd worden en daarmee slimmer en goedkoper georganiseerd worden.

Voor de P10 is het cruciaal dat vigerende financiële systemen en regelingen op maat worden toegesneden van gemeenten met relatief weinig inwoners, bedrijven en recreanten; waarbij niet het criterium hectare of inwonertal centraal staat, maar de kwaliteit en bereikbaarheid. Binnen dit thema bepaalt de P10 welke deelaspecten - bijvoorbeeld veiligheid, zorg en/of onderwijs - de meeste urgentie en prioriteit hebben. Met deze geprioriteerde aspecten gaat de P10 daadwerkelijk aan de slag om een plattelandsnorm of plattelandsstafel ingevoerd te krijgen.

:

Samenspel met stad

Stad en platteland kunnen niet zonder elkaar. Dunbevolkte gebieden met kleine kernen vullen de gewenste rust en ruimte van de stedeling in, maar zorgen ook voor economische dragers met veel aandacht voor voedsel, natuur en recreatie. Het platteland kan de drager worden voor nieuwe economische ontwikkelingen en biedt aanvullende (innovatieve, kleinschalige, landschappelijk interessante) woon-, en werkmilieus aan de stad.

2.2 Werkwijze P10

P10 is een netwerkorganisatie van elf gemeenten die samenwerken aan maatschappelijke vraagstukken in plattelandsgemeenten met veel grondgebied en zonder grote kernen. Het netwerk heeft twee doelen:

- 1) lobby voeren richting provinciale, nationale en Europese overheid en maatschappelijke brancheverenigingen (VNG, maar ook indien gewenst zorgbranche, corporatiebranche, veiligheidsregio etc.) op maatschappelijke vraagstukken van plattelandsgemeenten met veel grondgebied en zonder grote kernen. Dit mede door de huidige praktijken waarbij P10 gemeenten voortdurend gevraagd en ongevraagd dienen te reageren op initiatieven en voorstellen.
- 2) kennis en ervaring uitwisselen op deze maatschappelijke vraagstukken.

De organisatie bestaat uit een Algemeen Bestuur (elk lid vaardigt ten minste 1 deelnemer af die stembevoegd is; AB komt minimaal twee keer per jaar bijeen), een Dagelijks Bestuur (Voorzitter is burgemeester van een P10 gemeente; overige drie leden zijn wethouders, die allen trekker zijn van een werkgroep) en ambtelijke ondersteuning in drie werkgroepen, die aansluiten op de drie thema's (waarbij de voorwaarde is dat ten minste een werkgroep ingaat op financiën). De ambtelijke werkgroepen bereiden daarnaast de stukken voor voor het DB en AB en dragen zorg voor een aantrekkelijke en herkenbare communicatiemiddelen, zoals een website.

Jaarlijks doet het Dagelijks Bestuur een voorstel aan het Algemeen Bestuur voor een jaarprogramma met daarin drie speerpunten waarin zij dat jaar specifiek op gaan lobbyen en kennis over gaan ontwikkelen. Dit jaarprogramma is kort en kernachtig (ca. 3 pagina's) en is in januari beschikbaar voor iedereen. Het jaarprogramma wordt ook naar de gemeenteraad gestuurd, zodat voor hen inzichtelijk is wat de P10 dat jaar doet en wat de kennisontwikkeling en lobby gaat opleveren. Een nieuwsbulletin over de voortgang van de speerpunten houdt de buitenwereld, waaronder de gemeenteraad, betrokken.

Het netwerk kent een lichte vorm van samenwerking dat geen daadwerkelijke juridische structuur kent, maar wel een statuut met een bijbehorend huishoudelijk reglement. In het statuut staat het doel, de structuur, het bestuur en de ambtelijke ondersteuning, de financiën, reglementen, de statutenwijziging en regels over ontbinding. Ook kent het netwerk een huishoudelijk reglement met uitwerking op lidmaatschap, toelating nieuwe leden, beëindiging, besluitvorming, vertegenwoordiging netwerk en een financieel reglement.

Alle leden dragen voor hun lidmaatschap aan het netwerk een financiële bijdrage af. Een gemeente draagt zorg voor (financiële) administratie en secretarisfunctie.



2.3 Landelijke en Europese lobby

Op basis van een helder profiel met drie herkenbare speerpunten wordt de P10 lobby georganiseerd. De P10 bepaalt in een werkplan welke lobby activiteiten zij zelf doet en wanneer zijn daarvoor andere partijen als de VNG inschakelt. Vanuit de P10 bestaat de wens dat de VNG een P10 contactfunctionaris aanwijst, die bij alle nieuwe Rijks- en Europese regelgeving met de blik van de P10 de financiële consequenties en effecten beoordeelt (nadelige consequenties op basis van hectare of inwonerstal) voor de kwaliteit van leven, wonen en werken op het platteland. Ook kan de P10 op het jaarlijkse VNG congres haar speerpunten toelichten, zodat zij hierop zichtbaar is in gemeenteland.

Bij een professionele organisatie hoort ook een professionele en herkenbare website, waarin meteen duidelijk is wat de P10 doet, aan welke thema's zij werkt, maar ook hoe zij georganiseerd is en wat haar werkplan is. Door duidelijk en helder naar de buitenwereld te zijn in een aantrekkelijk vormgegeven website, kan de P10 meer bereiken in de lobby.

2.4 Kennisontwikkeling

Om aan de slag te gaan met Aantrekkelijk platteland is het nodig dat er best practices (ook uit andere Europese dunbevolkte gebieden met kleine kernen) komen of bijeen samengesteld worden. Ook is het gewenst dat de beeldvorming over een aantrekkelijk platteland positief wordt gevoed met kennis en beelden, die aansluiten bij de daadwerkelijke kwaliteiten van het platteland. Hierbij kan bestaande kennis van kennisinstututen en platforms benut worden.

Voor Maatwerk platteland is het nodig dat de P10 beter zicht krijgt op welke financiële maatregelen gunstig en ongunstig uitpakken op basis van verdeling naar inwoners per hectare of indeling op basis van alleen kleine kernen. Tevens is gewenst dat deze kennis ook vertaald kan worden naar gewenste plattelandsnormen of plattelandsregels.

Voor het Samenspel met stad is het nodig dat de P10 een goed beeld heeft van haar best practices (maar ook uit andere Europese dunbevolkte gebieden met kleine kernen) en ervaring kan uitwisselen met onder meer de G32, VNG en Agenda Stad.